

Retouradres: Radarweg 60, 1043 NT Amsterdam

www.tno.nl

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Datum
15 februari 2022

Betreft: Oordeel externe deskundige over de beleidsdoorlichting artikel 4.1 van 2015-2020

Geachte dames, heren,

De uitvoering van de beleidsdoorlichting artikel 4.1 is gedaan door CE Delft. Als onafhankelijk deskundige ben ik vanaf september 2021 betrokken geweest bij het traject en heb ik drie overleggen van de begeleidingscommissie bijgewoond waarin ik mijn vragen en commentaar op het onderzoeksplan en tussenrapportage naar voren heb kunnen brengen. Daarnaast heb ik schriftelijk (via email) op de eerste versie van het rapport feedback kunnen geven en ook de onderzoekers van CE Delft online geconsulteerd.

Als externe deskundige springen twee aspecten van de beleidsdoorlichting direct in het oog, waar ik graag in deze brief aandacht aan besteed en voor wil vragen.

1. De beleidsdoorlichting is gestoeld op de regeling periodiek evaluatieonderzoek (RPE) en de daarin opgestelde vragen die beantwoord dienen te worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de vraag of het beleid legitiem was, wat de beleidsdoelen waren en hoe doeltreffend en doelmatig het beleid was. Dit zijn allemaal zeer belangrijke aspecten van evaluatie, maar ik had al direct mijn twijfels over de haalbaarheid van de analyse t.a.v. de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid.

Beleid staat namelijk nooit op zichzelf, maar opereert in een context van andere externe factoren, zoals de initiatieven die bedrijven, corporaties en bewoners zelf nemen door het toenemend bewustzijn omtrent de klimaatproblematiek. Daarnaast vinden verschillende beleidsregelingen tegelijkertijd plaats en niet in een vacuüm. Derhalve valt er met een evaluatie achteraf vrijwel nooit met zekerheid vast te stellen wat de specifieke effecten zijn van een individuele beleidsregeling of individueel beleidsinstrument.

Dit blijkt ook wel uit de beleidsdoorlichting van CE Delft, waar de doeltreffendheid en zeker de doelmatigheid van het beleid met enige regelmaat niet bleek te zijn geëvalueerd.

Blad
2/3

Mijn advies: Ik zou dan ook pleiten voor een integratie van evaluatie in het beleid en niet enkel achteraf. Bijvoorbeeld door beleid vooraf in een pilot en tussentijds kleinschalig en meer gecontroleerd (in een vacuüm) te toetsen op effectiviteit. Zo kan het beleid tijdig worden bijgestuurd en kunnen er door middel van een itererend proces steeds duidelijkere en haalbaardere doelen worden gesteld.

2. De aanleiding van het merendeel van het beleid ten aanzien van artikel 4.1 is het Energieakkoord uit 2013. Daarin zijn er voor de gebouwde omgeving overkoepelende doelstellingen opgenomen voor het jaar 2020, namelijk 53 PJ energiebesparing ten opzichte van een referentiescenario dat voortkomt uit het Energieakkoord en de realisatie van twee labelstappen voor 300.000 bestaande woningen, gemiddeld label B in de sociale verhuur en minimaal label C voor 80% van de particuliere verhuur. Dit zijn heel duidelijke en bruikbare doelstellingen om beleidsinstrumenten op in te richten.

Echter, lang niet voor alle beleidsinstrumenten behorende bij de beleidsdoorlichting van artikel 4.1 is een duidelijk doel gesteld in lijn met deze doelstellingen. Wanneer een doel van een beleidsinstrument niet helder is, wordt de evaluatie van de doeltreffendheid van het beleidsinstrument onmogelijk. Het gaat daarnaast ten koste van de samenhang van het beleid als niet alles te herleiden is naar de overkoepelde doelstellingen van het Energieakkoord.

De beleidsdoorlichting van CE Delft laat zien dat de sturing van meerdere beleidsinstrumenten niet ligt op het vlak van doelbereik, maar op de uitvoering van de activiteiten. Als gevolg hiervan maakt de beleidsdoorlichting zichtbaar dat de doeltreffendheid van een individueel beleidsinstrument niet of moeilijk te evalueren valt.

Mijn advies: Voor een goede evaluatie dienen er duidelijke doelen te worden opgesteld voor de beleidsinstrumenten. De aanscherping van de doelen zou bevorderd kunnen worden door, voorafgaand aan het beleid, analyses van beschikbare monitoringsdata uit te voeren. De uitkomsten van deze analyses zouden hierdoor mede de invulling van het doelbereik van het beleid kunnen bepalen.

De twee bovengenoemde aspecten, die mijns inziens van belang zijn voor de kwaliteit van het beleid, lijken met name naar voren te komen bij de beleidsinstrumenten binnen utiliteitsbouw en kennisontwikkeling en innovatie. In de beleidsdomeinen huur en eigenaar-bewoners zijn doelbereik en doeltreffendheid beter in kaart gebracht en lijken de gestelde doelstellingen enigszins behaald te zijn. Derhalve dient het doelbereik van de beleidsinstrumenten voor de utiliteitsbouw en kennisontwikkeling en innovatie

vooraf duidelijker te worden opgesteld, waardoor ook daar de doeltreffendheid beter geëvalueerd kan worden.

Blad
3/3

Ik wil nog graag mijn complimenten maken naar CE Delft. Het is een zeer uitgebreid rapport, waarin een duidelijke en heldere structuur is aangebracht door het beleid te groeperen naar aard van het beleid of de doelgroep waarop het beleid gericht is. Ze stonden open voor de feedback van de commissie – hebben de conclusies op een goede manier genuanceerd – en hebben mijns inziens zo nu en dan moeten roeien met de riemen die ze hadden. Want de beleidsevaluaties waren niet altijd volledig en kwamen soms erg laat in het proces beschikbaar. Daarnaast was het beleid regelmatig niet getoetst op de doelstellingen uit het Energieakkoord, waardoor de doeltreffendheid niet eenduidig vast te stellen was. Daarover is CE Delft dan ook kritisch in de beleidsdoorlichting.

In de conclusies van het definitieve beleidsdoorlichting van CE Delft kan ik mij vinden en ik ondersteun van harte de opgestelde aanbevelingen en hoop dat de evaluatie en monitoring van beleid in de toekomst meer geïntegreerd plaats zal vinden.

Hoogachtend,

Dr. Arianne van der Wal
Medior Scientist Integrator